

Kulturdepartementet

Deres ref
14/2218

Vår ref.
2014/20048 SIGSTO

Dato
31.10.2014

Hørings svar - Staten og Den norske kirke - et tydelig skille

Vi viser til høringsbrev av 2. september 2014.

1. Skal Den norske kirke ha arkivplikt ved en fristilling fra staten?

Merknadene våre er knyttet til omtalen av Den norske kirkes arkiv på s. 88 i høringsnotatet:

”Når det gjelder Den norske kirkes arkiv, legger departementet til grunn at arkivlova § 19 vil komme til anvendelse ved en fristilling. Det vil da ligge til Riksarkivaren å bestemme om kirkens arkiv helt eller delvis skal følge reglene for offentlige arkiv. Riksarkivaren vil også kunne treffe bestemmelse om eventuell arkivavlevering ved en utskilling.”

Vi oppfatter høringsnotatet slik at det legges til grunn at Den norske kirke ikke vil være omfattet av arkivlovens regler om arkivplikt for offentlige organer etter at Den norske kirke er blitt et selvstendig rettssubjekt. Dette er i tråd med gjeldende tolkning av definisjonen av ”offentleg organ” i arkivloven § 2 g.

Når det gjelder departementets formulering om bruk av Riksarkivarens myndighet jf. arkivloven § 19, vil vi først påpeke at Riksarkivaren så langt ikke har truffet slikt vedtak for privat rettssubjekt. Det er altså i praksis en svært høy terskel for å ta denne myndigheten i bruk.

Spørsmålet om Den norske kirke som selvstendig rettssubjekt skal ha arkivplikt på samme måte som offentlige organer, bør etter vårt syn inngå i en bred vurdering av hva fristillingen av Den norske kirke skal innebære. Det er derfor ønskelig at lovgiver tar stilling til dette spørsmålet.

Sett fra vårt ståsted taler gode grunner for at arkivlovens regler for offentlige organer bør gjelde for Den norske kirke. Den norske kirke vil også etter fristillingen drive forvaltningsvirksomhet. Vi merker oss at det er lagt til grunn at forvaltningsloven, offentleglova og ulovfestede forvaltningsrettslige regler fortsatt skal gjelde for Den norske kirkes virksomhet, se høringsnotatet s. 23 og lovforslaget § 38. Arkivloven virker sammen med forvaltningsloven og offentleglova for praktisering av offentlig transparens. Effekten av dette samvirket avhenger av at lovenes virkeområder faller sammen.

Det vil være av grunnleggende verdi for å sikre offentlig innsyn i Den norske kirkes virksomhet at kirkens organer har plikt til å ha arkiv og at de er ordnet og innrettet slik at dokumentene er trygget som informasjonskilder for samtid og ettertid, jf. arkivloven § 6. For slikt arkivmateriale gjelder kassasjonsforbud m.m. jf. arkivloven § 9. Arkivverkets veilednings- og tilsynsansvar jf. arkivloven § 7 er et viktig virkemiddel for å sikre at arkivplikten etterlevs.

Den norske kirke vil uansett ha plikt til å føre journal etter reglene i arkivloven med forskrifter, jf. offentleglova § 10. Dette innebærer blant annet at forskrift om offentlege arkiv av 11. desember 1998 nr. 1193 kapittel II B §§ 2-6 til 2-10 vil gjelde. For eksempel skal Den norske kirke i henhold til § 2-9 da ”normalt” nytte et arkivsystem som følger kravene i Noark-standarden, og nye systemer skal være godkjente av Riksarkivaren før de blir tatt i bruk. Det gjelder altså uansett omfattende krav til Den norske kirkes journalføring.

Journalføringsplikt med hjemmel i offentleglova ivaretar likevel ikke hensynene bak alle reglene om offentlige organer i arkivloven. Vi vil gjerne påpeke at Den norske kirkes arkiv vil kunne ha stor kulturell og forskningsmessig verdi og i tillegg inneholde rettslig og viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, se formålsbestemmelsen i arkivloven § 1. Etter vårt syn vil det være viktig at arkivmaterialet blir tatt vare på og gjort tilgjengelig for ettertiden.

Den norske kirkes arkiver strekker seg flere hundre år bakover i tid, og er avlevert til Arkivverket. Disse arkivene, herunder arkivene fra de forskjellige presteembetene, har stor verdi som kilder til vår nasjonale historie, for lokalhistorie og kulturhistorie. Vi mener at det er viktig at tilveksten til arkivene etter at kirken er skilt fra staten bevares og sikres på en betryggende måte, og vil anbefale at arkivene fortsatt skal avleveres og oppbevares samme sted som forløperne. Det vil være i samsvar med arkivlovens formål at slikt arkivmateriale avleveres til Arkivverket i henhold til arkivloven § 10.

Etter vårt syn tilsier dette at arkivlovens regler om offentlige organer bør gjelde for Den norske kirke. Et slikt valg beror likevel som nevnt på en bredere interesseavveining som lovgiver er nærmest til å gjøre. Vårt forslag er at kirkeloven § 38 første ledd skal lyde:

”Forvaltningsloven, offentleglova og arkivlovens regler om offentlige organer gjelder for den virksomhet som drives av lovbestemte kirkelige organer.”

2. Konsekvenser av opphør av arkivplikt – avlevering av arkivmateriale

Dersom reglene om arkivplikt for offentlige organer ikke skal gjelde for Den norske kirke, må det klarlegges hvordan avlevering av arkivmateriale skapt fram til fristillingen skal skje. I henhold til arkivforskriften § 5-3 skal arkiv skapt av offentlige organ som går over til å være privat klargjøres for avlevering eller overføring til annet organ. Arkiv som ikke blir overført skal straks avleveres.

3. Deponering eller avlevering av Kirkebøker til Arkivverket

Høringsnotatet punkt 7.2 gjelder kirkebokføring og medlemsregistrering. Departementet foreslår at forskriftsmyndigheten etter kirkeloven § 37 om kirkebok og føring av medlemsregister legges til Kirkemøtet. I den forbindelse vil vi gjerne fremme noen synspunkter om deponering eller avlevering av kirkebøker på papir for å sikre at dette materialet får god oppbevaring.

Etter gjeldende rundskriv fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet av 21. desember 2011(P 2011-14) inntreer plikten til å avlevere kirkebøker til Arkivverket først 80 år etter at protokollen er utskrevet. Den sene avleveringen har som konsekvens at kirkebøker som avleveres ofte er sterkt skadd etter mange års hard medfart. Vi foreslår at det innføres en ordning der kirkebøkene straks deponeres eller avleveres til de respektive statsarkivene, slik at alle kirkebøker på papir samles der. I statsarkivene får kirkebøkene trygge oppbevaringsforhold og vil være bedre sikret mot tyveri, brann og annen skade.

Fra 1. januar 2013 gikk Den norske kirke over til elektronisk kirkebokføring. Kirkebøker på papir har dermed kun arkivmessige funksjoner; autoriserte ansatte kan slå opp i dem for å hente ut opplysninger som trengs til utstedelse av attester etc. Vi foreslår at det etableres et prosjekt for å skanne kirkebøkene, og at en digital versjon gjøres tilgjengelig for ansatte i Den norske kirke gjennom innlogging og adgangskontroll.

Med hilsen

Helga Hjorth e.f.
fung. stabsdirektør

Sigrid Stokstad
seniorrådgiver